

Donostian, 2019 azaroaren 15ean

UDALBATZAKO IDAZKARI NAGUSIARI

ITSASARGIA HUSTEARI BURUZKO KONTROL MOZIOA

Elkarrekin Donostia udal talde politikoko zinegotzi Haizea Garay Gallastegui, indarrean dagoen Udalbatzaren Araudi Organikoaren 89. artikulua babesean, honako KONTROL MOZIO hau aurkeztu du LURRALDE GARAPEN ETA PLANIFIKAZIO BATZORDEAREN hilabete honetako bileran aurkeztutako interpelazioaren ondorioz.

JUSTIFIKAZIOA

Industria ondarearen arloko nazioarteko korranteek urteak daramatzate industria kulturaren hondakinek balio historikoa, teknologikoa, soziala, arkitektonikoa eta zientifikoa dutela azpimarratzen.

Ez dira baliotsuak soilik fabrika, eraikin eta tailerren, biltegi eta deposituen, makineria eta azpiegituren edo haietatik gelditzen diren hondakinen gune fisikoak edo arkitektonikoak; gune horiek ere halako balioa dute berez lanlekuak izan direlako, gizarte mailako jarduerak bideratu ziren guneak direlako eta, oro har, industria kultura baten ondoriozko bizimoduak garatu diren lekuak direlako, hain zuzen ere Industria Iraultzak ekarri zituen garapenaren eta eraldaketetatik sortutako eta antolatutako guneak baitira.

Meategiak, errotak, itsasargiak –esate baterako, Santa Klara irlakoa– eta hiltegiak –adibidez, Papinekoa– zaindu beharreko industria kultura horren erakusgarriak ditugu, fisikoki zaindu behar dira halakoak, kanpoko arkitektura, barruko guneak eta gelak, gela horien banaketa barne, baina zaindu behar dira baita beren zentzua ematen laguntzen duten elementu ukiezinak ere.

Horrez gain, bereziki garrantzitsua da beste erabilera batzuek **desagerraraziak** diren edo **desagertzeko arriskuan** diren industria kultura honek berezkoak dituen elementuak **zaintzea**. Elementuak baina baita industrializazioaren ondorioz sortutako lanbideak ere, egun jatorrizko eginkizunak ia galduak dituzten horiek, esate baterako, farozainaren lanbidea.

Udalak Donostiako Industria Ondarearen harira *1965. urtea baino lehenagoko industria izaerako eraikinen egoerari* buruz eskatutako Txostenean –txosten hori Teresa Meana eta María Senderos arkitektoek landu zuten 2017an– adierazten da Igeldoko eta Santa Klara uhartekoko itsasargiak Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak *Euskal Herriko Industria Ondareari* buruz argitaratutako liburukietan daudela jasota. Are, Espainiako Hezkuntza eta Kultura Ministerioak argitaratutako Ondare balioa duten Espainiako Itsasargien Katalogoan dago jasota Santa Klara uharteko Itsasargia¹, katalogo hori aipatutako ministerioaren industria ondarearen arloko jardueren baitan biltzen delarik².

Beraz, ez da soilik eraikin bat Santa Klara uharteko Itsasargia; bere osotasunean –eraikina eta edukia– zaindu beharreko eremua da, iraganeko lan kulturaren eta industria ondarearen zati. Areago farozainaren lanbidea desagertzeko bidean denean, baina oraindik garaiz gabiltza geure ondarean haien lanlekuak eta bizimoduak nolakoak izan ziren jasotzeko.

Itsasargiaren barruan hasiak diren lanen harira, **industria ondareari buruzko NIZHNY TAGIL-eko Gutunaren** (industria ondareaz arduratzen den eta espezialitate honetan ICOMOS-eko aholkulari

1 <http://www.culturaydeporte.gob.es/planes-nacionales/dam/jcr:d252961c-9f75-42fe-8264-d28ab0d63b01/catalogofaros.pdf>

2 <http://www.culturaydeporte.gob.es/planes-nacionales/planes-nacionales/patrimonio-industrial/actuaciones.html>

<http://www.culturaydeporte.gob.es/planes-nacionales/planes-nacionales/patrimonio-industrial/actuaciones/catalogo-de-faros-con-valor-patrimonial-de-espana.html>

berezia den TICCIH mundu **erakundeko ordezkariak landua**) 5. puntua aipatuko dugu. Zehazki hauxe dio industria eremuen mantentzeari eta horien kontserbazioari buruzko 5. puntu horrek: "**itzulgarriak izan behar dute esku hartzeak, eta ahalik eta inpakturik txikiena izan behar dute**".

Ez da ondarea babesteko nazioarteko higikunde lege garapenik gabea. **Maiatzaren 9ko Euskal Kultura Ondareari buruzko 6/2019 Legeak** jaso egiten du industria ondarearen babesa, nola bere alderdi materialarena hala immaterialarena, eta hain zuzen ere lehen aipatutako Nizhny Tagil-eko gutunari egiten dio aipamen zioen azalpenean. Hauxe dio, hitzez hitz, 6/2019 Legeak:

"ZIOEN AZALPENA

Zentzurik zabalenean, kultura-ondarea da iraganetik gizarteak jaso dituen ondasunen multzoa, zeinean gizarte horrek kontserbatzea eta transmititzea merezi duten balioak aitortzen dituen. Kultura-balioak aldakorrek direnez, ondarearen kontzeptua bera etengabe eraikiz doa, eta hura osatzen duten elementuak ere mudakorrek dira eta ekarpen berriak hartzeko irekita daude.

Nazioarteko araudiak ere aldaketak onartzeko gaitasun hori erakusten du. Munduko Kultura eta Natura Ondarea Babesteko Hitzarmenak (1972) artean kultura-ondarea ondasun ukigarrietara mugatzen zuen, ondasun horiek monumentuak izan, multzoak edo tokiak izan; Kultura Tradizionala eta Herritarra babesteko Gomendioak (1989), aldiz, ateak ireki zizkion ondare ukiezinari, eta ikuspegi hori indartu zuen Kultura Ondare Materiagabea Babesteko Hitzarmenak (2003). Nazioarteko beste agiri batzuek ohiko babes-eremuak zabaldu eta dibertsifikatu zituzten; esate baterako, XX. mendeko Ondare Arkitektonikoa Babesteko Gomendioak (1991), Paisaiaren Europako Hitzarmenak (2000), Urpeko Kultura Ondare Babesteko Hitzarmenak (2001) edo **Industria Ondareari buruzko Nizhny Tagil-eko Gutunak (2003)**. Horiek guztiak kultura-ondarearen kontzeptu berri bat ondu dute; alegia, eraketa ukigarriak ez ezik (objektuak, eraikinak edo paisaiaren adierazpen materialak), giza sorkuntzaren emaitza diren bestelako adierazpen ukiezinak ere hartuko dituen kontzeptua. Babes-eremuen ikuspegi zabalago hau indartzera etorri da, gainera, ondarearen bi dimentsio onartzen duen ikuspegi berria, hau da, ondarea memoria moduan ulertzea, baina baita baliabide garrantzitsu moduan ere, zeinak eragin handia baitauka jarduera ekonomikoan eta turismoan, bai eta garapen-politikak aurrera eramateko lagungarri gisa ere.

Industria ondareari dagokionez, hauxe dio lege horrexek berak:

VIII. TITULUA

Industria ondarea

60. artikulua. Definizioa.

Industria ondarea osatzen dute industriarekin lotutako hainbat jarduerak (teknikoak, eraztekoak, teknologikoak, ingeniartzakoak, ekoizpenekoak eta eraldatzekoak) izandako eboluzioaren testigantza adierazgarria, baita industria kulturarekin loturiko adierazpenena ere, ematen duten ondasun higiezin, higigarri eta immaterialen multzoa.

61. artikulua. Industria ondarearen edukia

1. Honako hauek dira industria ondarearen ondasun higiezinak: teknika eta industria jarduerarekin lotutako instalazioak, lantegiak ingeniartzatza-lanak eta paisaiak.
2. Honako hauek dira industria ondarearen ondasun higigarriak: teknologia, lantegi eta ingeniartzatza jarduerekin lotutako tresnak, makineria eta piezak.
3. Honako hauek dira industria ondarearen ondasun immaterialak: teknologia eta industria jarduerarekin lotutako praktikak, irudikapenak, adierazpenak eta ezagutzak, baita industrializazioaren alderdi sozialak ere, eta bereziki eguneroko bizitzaren aldaketekin eta langileen mugimenduaren historiarekin lotutakoak.

62. artikulua. Industria ondarean esku hartzeko irizpideak.

1. Industria ondareen babesa ez da bateraezina izango horiek ustiatzeko baimen administratiboekin, baina babesak berekin ekarriko du babesteko gomendiorako kultura balioak identifikatzen dituzten elementuak kontserbatu beharra.
2. **Bertan behera utzitako industria jardueren zein berreskurazekin direnen kasuan beste era bateko erabilerak, publikoak zein pribatuak, ezartzea sustatuko da, bateragarriak badira industria ondarearen ondasunak kontserbatzearekin eta babestearekin.**

Beraz, Itsasargia husteko lanek industria ondarea babesteko nazioarteko arauak eta Euskal Kultura Ondareari buruzko maiatzaren 9ko 6/2019 Legea bera ez betetzeaz gain, inolako eragozpenik gabe ari dira ondare hau –estatuko Hezkuntza eta Kultura Ministerioak aitortua– suntsitzen, baita hiri honetako ondarearen baitan kultura eta heziketa baliabide gisa balio handiagoa izan lezakeen eremua ere.

Ildo horretatik gogorarazi nahi dugu Sevillan berriki izandako industria ondareari buruzko nazioarteko kongresuan planteatu dela hain zuzen ere Santa Klara uhartean bideratzen ari den esku hartzea dela egin behar ez denaren adibide. Beraz, ez gara planteamendu subjektiboak egiten, ez eta planteamendu politikoak ere, gai honetan adituak direnen iritzia baizik ez ditugu ekarri.

KONTROL MOZIOA

1. Donostiako Udaltzaker udal gobernuari eskatzen dio geldiaraz ditzala Itsasargia husteko lanak.
2. Donostiako Udaltzaker udal gobernuari eskatzen dio eraikina husteko lanetan desagerrarazitako eta/edo kaltetutako elementuak berreraiki eta berrosatu ditzala.

Haizea Garay Gallastegui
Elkarrekin Donostia taldeko zinegotzia